

Bruselj, 29. september 2021
(OR. en)

12315/21

LIMITE

CT 123
ENFOPOL 335
COSI 175
JAI 1029
COTER 118
COPS 335
COASI 144
CORDROGUE 40
RELEX 805
CFSP/PESC 872

DOPIS

Pošiljatelj:	Koordinator EU za boj proti terorizmu
Prejemnik:	Odbor stalnih predstavnikov/Svet
Št. predh. dok.:	ST 11556/1/21 REV 1
Zadeva:	Afganistan: akcijski načrt za boj proti terorizmu

Svet EU (pravosodje in notranje zadeve) je 31. avgusta 2021 dal naslednjo izjavo: „EU in njene države članice bodo storile vse, da razmere v Afganistanu ne bi privedle do novih varnostnih groženj za državljane EU.“ Svet EU (zunanje zadeve) je 17. septembra 2021 dal naslednjo izjavo: „Preprečiti, da bi Afganistan služil kot baza za terorizem, njegovo financiranje ali izvažanje v druge države. Z vsemi močmi si je treba prizadevati, da bi talibani prekinili vse neposredne in posredne vezi z mednarodnim terorizmom.“

V tem akcijskem načrtu za boj proti terorizmu so opredeljena področja ukrepanja, na katerih bi lahko EU in njene države članice pravočasno pripravile in uporabile obstoječe instrumente ter predvidele in obravnavale morebitna teroristična tveganja za notranjo varnost EU, ki izhajajo iz prevzema oblasti talibanov v Afganistanu.

Akcijski načrt za boj proti terorizmu je bil pripravljen v sodelovanju s službami Komisije, ESZD, predsedstvom in ustreznimi agencijami EU, ki delujejo na področju pravosodja in notranjih zadev. V njem je navedenih 23 priporočil za ukrepanje, razdeljenih na štiri področja: I. varnostna preverjanja – preprečevanje infiltracije; II. strateška obveščevalna dejavnost / strateško predvidevanje: preprečiti, da bi Afganistan postal varno zatočišče terorističnih skupin; III. spremljanje propagande in mobilizacije ter boj proti njima; IV. boj proti organiziranemu kriminalu kot viru financiranja terorizma.

Tesno sodelovanje z mednarodnimi partnerji bo na vseh teh področjih ključnega pomena. Akcijski načrt za boj proti terorizmu in njegovo izvajanje bosta po šestih mesecih pregledana v posvetovanju z Delovno skupino za področje terorizma in Delovno skupino za področje terorizma (mednarodni vidiki), nato pa spet vsakih šest mesecev. Komisija naj preuči možnost uporabe obstoječih finančnih instrumentov, da bi podprla izvajanje tega akcijskega načrta.

I. Varnostna preverjanja: preprečevanje infiltracije teroristov v EU

Pomembno je, da se na zunanjih mejah EU in med odločanjem o dodelitvi azila, odobritvi vizumov in drugimi ustreznimi postopki izvajajo **pravočasna in okrepljena varnostna preverjanja**. Cilj je učinkovita identifikacija posameznikov, ki pomenijo ali bi lahko pomenili tveganje za notranjo varnost EU, in preprečevanje infiltracije teroristov v EU. Informacije je treba izmenjevati pravočasno in usklajeno, da se preprečijo pomanjkljivosti pri izmenjavi informacij, povezanih s terorizmom, ali informacij, ki se nanašajo na posameznika, med zadevnimi pristojnimi nacionalnimi organi. To velja predvsem za izmenjavo informacij med organi kazenskega pregona in drugimi varnostnimi organi na eni strani ter organi za azil in migracije na drugi. Upoštevati bi bilo treba vse ustrezne informacije o posamezni osebi.

Priporočila za ukrepanje

1. Pristojni organi držav članic morajo optimizirati **sistematična preverjanja** biografskih in biometričnih podatkov afganistanskih državljanov ali domnevnih Afganistancev ali državljanov drugih držav, ki so iz Afganistana ali trdijo, da so iz Afganistana, in prihajajo na zunanje meje EU¹. Ta preverjanja je treba izvajati ob uporabi vseh ustreznih podatkovnih zbirk (SIS, Eurodac – preverjanje in registracija, Europolovi sistemi in podatkovne zbirke, sistem ECRIS-TCN², VIS, Interpolove podatkovne zbirke³) **v skladu z obstoječimi pravnimi zahtevami za taka iskanja**. Na podlagi ustreznih informacij v policijskih podatkovnih zbirkah držav članic bi bilo treba upoštevati tudi Prümske določbe. Kadar je to ustrezno, bi bilo treba uporabiti tudi podatke PNR in API. Pomembno je tudi, da se zagotovi ustrezno sodelovanje z Natom, konkretno glede uporabe podatkovne zbirke BICES za informacije z bojišč iz Afganistana in drugih vojnih območij. Kadar je to pravno in dejansko mogoče, je treba zgoraj navedena varnostna preverjanja opraviti, preden zadevna oseba prestopi zunanjo mejo EU posamezne države članice, tj. v državi izvora ali tranzita. To bi moralo veljati tudi za zakonite poti v EU v primerih, kot je združitev družine.

¹ Vključno s tistimi, ki so bili evakuirani v EU.

² Sistem ECRIS-TCN je v fazi javnega naročanja in naj bi začel v celoti delovati pred koncem leta 2022.

³ Konkretno: nominalni podatki; podatkovna zbirka SLTD; tuji teroristični bojovníki; sistem AFIS; podatkovna zbirka TDAWN.

2. **Pristojni organi držav članic si morajo prizadevati za pravočasno izmenjavo informacij in to izmenjavo dodatno okrepiti** ter vlagati v potrebne vire za odkrivanje, sledenje, spremljanje in prestrezanje morebitnih teroristov. To velja za vse posameznike, ki prihajajo v EU⁴ z območja Afganistana. To delo mora temeljiti na prizadevanjih v zvezi s spremljanjem tujih terorističnih bojnikov, ki potujejo v Sirijo in Irak ter se iz njiju vračajo. Na zahtevo držav članic lahko Europol v tem procesu pomaga z vpogledovanjem v svoje podatkovne zbirke in zagotavljanjem razpoložljivih dopolnilnih informacij. To bi pripomoglo tudi k obravnavi grožnje, ki jo predstavljajo tuji teroristični bojniki, ki potujejo iz Afganistana⁵.
3. Da bi se omogočil skupni pristop k okrepljenim varnostnim preverjanjem, mora Delovna skupina za področje terorizma v tesnem sodelovanju z drugimi ustreznimi delovnimi skupinami Sveta razviti **protokol**, ki bo določal enoten postopek, ki ga potrdi odbor COSI. V okviru tega protokola bi morale agencije EU (Europol, Frontex) v okviru svojih pristojnosti in na zahtevo držav članic podpirati pristojne nacionalne organe, predvsem z napotitvijo ustreznih strokovnjakov ter zagotavljanjem tolmačev, kulturnih posrednikov, naprav in orodij za lažji hiter in neposreden dostop do specifičnih zbirk podatkov agencij. Ta protokol ne posega v načelo, da je za nacionalno varnost še naprej odgovorna vsaka država članica.

⁴ Vključno s tistimi, ki so bili evakuirani v EU.

⁵ Skupina za spremljanje še naprej ocenjuje, da je tujih terorističnih borcev približno med 8 000 in 10 000 ter da prihajajo večinoma iz območij v Srednji Aziji, med drugim iz severnokavkaškega dela Ruske federacije, Pakistana in avtonomne ujgurske regije Sinkjang na Kitajskem. Čeprav je večina povezana predvsem s talibani, jih veliko podpira tudi Al Kaido. Drugi so povezani z ISIL ali so njeni simpatizerji. Poročilo ZN S/2021/486.

4. **Europol, Evropska agencija za mejno in obalno stražo (Frontex) ter Evropski azilni podporni urad (EASO)** morajo na zahtevo držav članic začeti pripravljati logistiko za morebitno izvajanje, na primer preverjanja, poročanja⁶ in jemanja prstnih odtisov na zunanjih mejah EU. To je treba storiti v okviru njunih mandatov, da se zagotovita hitra napotitev in izvajanje, predvsem v primeru velikega števila prihodov posameznikov zaradi razmer v Afganistanu. Lahko bi razvili skupne kazalnike tveganja, ki bi se lahko uporabili pri mejnih kontrolah. Poleg tega bi lahko razmislili o pristopu žariščnih točk z večdisciplinarnimi ekipami. Europol bi lahko v sodelovanju z drugimi agencijami po potrebi začel usposablјati gostujoče uradnike. Slednje bi se lahko po potrebi hitro napotilo na zunanjo mejo za sekundarne varnostne preglede. Tolmače in kulturne posrednike z znanjem ustreznih jezikov (paštunski in darijski) je že mogoče identificirati in varnostno preveriti. Poleg tega bi lahko izvedli priprave, da bi omogočili hitro uvedbo takih storitev. Zaposlovanje je treba upravljati⁷ v skladu s postopki in zahtevami mandatov zadevnih agencij.
5. Za učinkovitejše preverjanje oseb, evakuiranih iz Afganistana, in odkrivanje posameznikov, ki iz Afganistana prihajajo na zunanje meje EU in ki bi lahko ogrozili notranjo varnost EU, ter glede na dejstvo, da je treba izboljšati varnostna preverjanja in izmenjevati informacije, je ključnega pomena, da so posodobljene **informacije z bojišč** na voljo pristojnim nacionalnim organom in Europolu. Vlada ZDA in države članice EU ter Europol in Eurojust so vzpostavili stike, kanale in postopke za izmenjavo informacij z bojišč, tudi iz Afganistana. Še vedno je bistvenega pomena, da se zapolnijo informacijske vrzeli in zagotovi najboljša možna razpoložljivost vseh ustreznih informacij z bojišč iz Afganistana.

⁶ Poročanje in preverjanje, ki ju izvaja agencija Frontex, sta prav tako pomembni za podporo zbiranju informacij nacionalnih organov, namenjenih povečanju zmogljivosti za odzivanje, npr. v zvezi s terorističnimi borci.

⁷ Npr. od kvalificiranih varnostno preverjenih afganistanskih državlјanov, ki so bili evakuirani v Evropo in so že delali za EU ali države članice v Afganistanu.

Bistveno je tudi zagotoviti, da se zadevni podatki dodajo schengenskemu informacijskemu sistemu (SIS) v skladu s postopki, ki jih je odobril odbor COSI⁸ ⁹. Nabori podatkov morajo biti dovolj kakovostni in vključevati potrebne alfanumerične podatke¹⁰.

6. Varnostna preverjanja **afganistanskih državljanov, ki so jih ZDA evakuirale** na Zahodni Balkan, so prav tako pomembna za varnost EU. Vlado ZDA bi bilo treba zaprositi za pojasnila glede predvidenega postopka varnostnega preverjanja pred potovanjem v ZDA za tiste afganistanske državljane, za katere so ZDA odredile tranzit prek EU in Zahodnega Balkana. To velja na primer za veljavne postopke, roke in nadaljnje postopke v zvezi z zavrnjenimi zahtevami za vizum za vstop v ZDA. To bo posledično omogočilo boljšo oceno morebitnih varnostnih posledic za države članice EU. V zvezi s posamezniki, za katere je bil odrejen tranzit prek Zahodnega Balkana in jim je bil zavrnjen vstop v ZDA, bi bilo treba vlado ZDA pozvati, naj organom držav članic in/ali Europolu posreduje njihove osebne in biometrične podatke ter razloge za zavrnitev takih vlog. Te informacije bodo zagotovile pravno podlago za registracijo teh posameznikov v SIS, če bodo izpolnjeni ustrezni pogoji. Poleg tega je pomoč ZDA ključna za preverjanje afganistanskih državljanov, ki se nahajajo v bazah ZDA v EU, vendar so zaprosili za azil v državah članicah EU.
7. Oceniti je treba, kako ravnati z afganistanskimi državljani ali državljani drugih držav, ki so prišli v EU (npr. z evakuacijskimi leti) in v zvezi s katerimi **obstajajo znaki ali dokazi, da predstavljajo varnostno grožnjo**. Ustrezno bi bilo treba upoštevati razmere v Afganistanu. Preučiti bi bilo treba izmenjavo ustreznih informacij, kjer je to mogoče vključno z informacijami z bojišč, da se omogočita preiskava in morebitni pregon teh posameznikov.

⁸ „Določitev postopka za vrednotenje in morebitno vnašanje informacij iz tretjih držav o domnevnih tujih terorističnih bojovníkih v schengenski informacijski sistem“, dok. 13037/20. Ta postopek bi se uporabljal tudi za obdelavo informacij iz tretjih držav v zvezi s terorističnimi osumljenci iz Afganistana.

⁹ Trenutno potekajo pogajanja o uredbi o Europolu in uredbi o SIS.

¹⁰ Ko bo novi SIS začel delovati (v začetku leta 2022), bo mogoče vnesti razpise ukrepov, ki bodo vsebovali le podatke o prstnih odtisih.

Pri takšnem pregoni bi moral Eurojust podpirati države članice. Urad EASO podpira azilne uprave pri odkrivanju prosilcev, za katere se lahko uporablja ena od izključitvenih klavzul, in sicer z usposabljanjem in orodji za posamezne države, tudi za Afganistan¹¹. Smernice o uporabi razlogov za izključitev v zvezi s prosilci iz Afganistana (vključno z npr. morebitnimi teroristi) so prav tako na voljo v smernicah urada EASO za Afganistan.

II. Strateška obveščevalna dejavnost / strateško predvidevanje: preprečiti, da bi Afganistan postal varno zatočišče terorističnih skupin

Obstaja tveganje, da bodo talibani ohranili tesne vezi z Al Kaido¹² ter da bodo Al Kaidi (in drugim terorističnim skupinam) omogočili prisotnost in priložnosti, da razvijajo svoje dejavnosti v Afganistanu. To bi bilo treba pozorno spremljati in redno ocenjevati. Tudi če bi se Al Kaida za nekaj časa potuhnila in ne bi izvajala dejavnosti, ki bi jih bilo mogoče neposredno pripisati njeni prisotnosti v Afganistanu, bi tam še vedno imela varno zatočišče in čas za obnovo svojega poveljstva ter možnost usmerjanja in navdihovanja z njo povezanih skupin.

Spremljati bi bilo treba tudi dejavnosti, ki jih v Afganistanu še naprej izvaja ISIS Khorasan (IS-K). Brez prisotnosti na terenu v Afganistanu bo pridobivanje trdnih in zanesljivih obveščevalnih podatkov o dejavnostih terorističnih skupin in organizacij, povezanih z njimi, velik izziv. Izmenjava strateških informacij in redna posvetovanja s ključnimi partnerji so bistvenega pomena.

¹¹ Poročila urada EASO o informacijah o državah izvora vsebujejo splošne osnovne informacije in posebne informacije o osebah, vpletenih v konflikt.

¹² Po podatkih ZN (poročilo skupine za spremljanje sankcij Varnostnemu svetu ZN z dne 1. junija 2021, dok. S/2021/486) talibani od podpisa sporazuma februarja 2020 vzdržujejo tesne stike z Al Kaido in še naprej omogočajo njeno prisotnost v Afganistanu.

Priporočila za ukrepanje

8. Države članice morajo prek EU INTCEN prostovoljno, a predano deliti strateške **obveščevalne podatke o terorističnih grožnjah**, ki so posledica razvoja dogodkov v Afganistanu. INTCEN bi moral zagotoviti okrepljeno poročanje za oceno prisotnosti in dejavnosti terorističnih skupin v Afganistanu. Tako poročanje bi moralo zajemati tudi financiranje teh terorističnih skupin in prisotnost tujih terorističnih bojnikov. Europol bi bilo treba spodbujati, naj podpira nacionalne organe držav članic pri njihovih prizadevanjih za spremljanje gibanja teroristov med EU in Afganistanom, tudi prek enote EU za prijavljanje spletnih vsebin. Zagotoviti je treba postopke in mehanizme za združevanje vseh ustreznih akterjev, da se zagotovi celovit in usklajen odziv EU v realnem času. Strateško izmenjavo informacij o vprašanju varnih zatočišč za teroristične skupine v Afganistanu in povezanih tveganjih bi bilo treba dodatno okrepiti z zaupanja vrednimi partnerji iz tretjih držav, in sicer v skladu s pravnim redom EU na področju temeljnih pravic, vključno z zasebnostjo.
9. Europol bi bilo treba podpreti, da bi lahko kadrovsko zapolnil svojo **enoto EU za prijavljanje spletnih vsebin** z varnostno preverjenimi govorci paštunskega, darijskega, urdujskega in novoperzijskega (farsi) jezika. Ti jeziki tvorijo specializiran nabor znanj in spretnosti, ki trenutno niso na voljo v Europolu. Cilj bi bil spremljanje družabnih omrežij in drugih virov, vključno z informacijami o morebitnih pozivih k prehajanjem teroristov v Afganistan in iz njega. Da bi olajšali zaposlovanje oseb s tovrstnimi znanji za agencije EU na področju pravosodja in notranjih zadev, bi lahko razmislili o ustanovitvi **skupine strokovnjakov za jezike, ki bi bili varnostno preverjeni** (vključno z evakuiranim nekdanjim osebjem delegacije EU v Kabulu in podobnim lokalnim osebjem).

10. EU mora **okrepiti dialog, spodbujati izmenjavo strateških informacij in zagotoviti tesnejše sodelovanje** z nekaterimi državami, ki mejijo na Afganistan, pa tudi z državami v tamkajšnji regiji, zadevnimi državami Sveta za sodelovanje v Zalivu in državami po vsem svetu, ki imajo dostop do informacij o Afganistanu. V celoti je treba izkoristiti „regionalno politično platformo za sodelovanje s sosednjimi državami Afganistana“, ki naj bi jo vzpostavila ESZD na podlagi srečanja v Gymnichu 3. septembra 2021 in naj bi vključevala vidik boja proti terorizmu. Sem spada tudi začetek pobude Team Europe za boj proti prisilnemu razseljevanju v regiji. Poleg tega je treba uporabiti obstoječe instrumente. Ti bi morali vključevati dialoge EU o boju proti terorizmu z državami v regiji, ki bi jih bilo treba podpreti z večjo uporabo orodij EU za krepitev zmogljivosti za boj proti terorizmu in mrežo strokovnjakov EU za boj proti terorizmu v izbranih delegacijah EU. Razmisliti bi bilo treba o napotitvi dodatnih strokovnjakov EU za boj proti terorizmu v delegacije EU v regiji, če to dovoljujejo proračunska sredstva¹³. Pomoč sosednjim državam, ki sprejemajo begunce iz Afganistana, bi prispevala tudi k preprečevanju radikalizacije med osebami, nastanjenimi v taboriščih. Primeri takšne pomoči bi lahko bili izobraževanje, pa tudi zagotavljanje sredstev za preživljanje ter dobrih humanitarnih in varnostnih pogojev.

¹³ V regiji so trenutno strokovna delovna mesta EU na področju boja proti terorizmu v Pakistanu in Kirgizistanu za Srednjo Azijo.

11. Sistem ZN in drugi **večstranski kanali** bi lahko bili pomemben vir informacij. EU in države članice morajo še naprej podpirati visokokakovostno poročanje ZN o prisotnosti in ukrepih terorističnih skupin v Afganistanu. Tudi UNOCT, UN CTED in Odboru Varnostnega sveta ZN bi morali v skladu z resolucijami 1267 (1999), 1989 (2011) in 2253 (2015) posredovati relevantne informacije v zvezi z ISIL (Daiš), Al Kaido in z njimi povezanimi posamezniki, skupinami, podjetji in subjekti. EU bi se morala tudi politično angažirati ter zaprositi za obveščanje in usklajevanje prek svetovne koalicije za boj proti Daišu in Globalnega foruma za boj proti terorizmu. Poleg tega mora EU sodelovati s skupino G7, da bi spodbudila izmenjavo informacij, na podlagi katere se je že začel popis varnostne opreme, ki je ostala v Afganistanu. Nadaljnje sodelovanje z Natom bo preučeno ob polnem spoštovanju temeljnega mandata Nata.
12. EU in njene države članice morajo razmisliti in skupaj z mednarodnimi partnerji preučiti, kako bi lahko na talibane najučinkoviteje naslovile jasne in brezpogojne zahteve, da **terorističnim skupinam na afganistanskih tleh odrečejo zatočišče**, ter kako bi lahko spremljali morebitne zaveze. Brez poseganja v razpravo o priznanju talibanske vlade in ponovni vzpostavitvi razvojne pomoči je treba obravnavati tudi vprašanje zatočišč.

III. Spremljanje propagande in mobilizacije ter boj proti njima

Talibanski prevzem oblasti je podžgal propagando, s katero se krepi podpora teroristom in islamskim skrajnežem tudi zunaj Afganistana – po vsem svetu, tudi v Evropi. Dogodki v Afganistanu poudarjajo pomen boja proti širjenju ekstremistične islamistične ideologije na mednarodni ravni.

Priporočila za ukrepe

13. EU INTCEN in enota EU za prijavljanje internetnih vsebin pri Europolu morata **spremljati in analizirati** talibanski prevzem oblasti v Afganistanu z vidika **svetovne teroristične in islamistične propagande**, vključno z vplivom te propagande na tiste v Evropi, ki so dovzetni za radikalizacijo. Talibani ter poveljstvo Al Kaide in z njo povezane skupine bi lahko izvajali strateške komunikacijske kampanje za pripravo in širjenje ekstremistične islamistične propagande. Te je treba spremljati, med drugim tudi na družbenih medijih. To vključuje spremljanje politike talibanov do žensk in deklet ter odrekanje svobode izražanja, veroizpovedi in drugega – torej prakse, ki imajo lahko negativne učinke v Evropi. Spremljati bi bilo treba tudi morebitne poskuse Daiša, da bi razmere v Afganistanu izkoristil za dvig prepoznavnosti in privlačnosti ISIS Khorasan, ter morebiten nasilen desni in levi ekstremistični diskurz v odziv na dogodke po talibanskem prevzemu oblasti.
14. Preučiti je treba vpliv in druge analize, podporo razvoju **protipropagande** in izmenjavo najboljših praks, tudi prek mreže za ozaveščanje o radikalizaciji (RAN) in oddelka EU za strateško komuniciranje pri ESZD, v zvezi s **komunikacijskimi strategijami**. Potrebna sta tudi ustrezen odziv podjetij, ki upravljajo družbene medije, in sodelovanje z njimi, da se poskrbi za odstranitev spletnih terorističnih vsebin¹⁴ in sovražnega govora. Državam članicam je treba zagotoviti stalno politično podporo, da bi jim pomagali razviti zmogljivosti strateškega komuniciranja in jih ozaveščali o komunikacijskih izzivih. Treba je razmisliti tudi o podpori projektom StratCom-a in protipropagandnim projektom v regiji. RAN bi morala zbirati in prilagajati obstoječe dobre prakse na področju protipropagande ter po možnosti oblikovati zbirko orodij za države članice. Države članice lahko spodbujajo osebe afganistanskega izvora, da sodelujejo pri protipropagandnih prizadevanjih. Tesno bi morale sodelovati s svojimi lokalnimi organi, da bi podprle osebe, dovzetne za radikalizacijo, vključno s tistimi afganistanskega izvora.

¹⁴ Pospešiti bi bilo treba priprave na uporabo uredbe o terorističnih spletnih vsebinah.

15. Afganistanci so že desetletja izpostavljeni širjenju ekstremistične islamistične ideologije, ki ga podpirajo interesne skupine zunaj njihove domovine. Zaradi **širjenja in vpliva ekstremistične islamistične ideologije** tako v regiji kot po svetu je potrebna poglobljena študija, kako se spopasti s tem problemom in kako to spopadanje odločneje vključiti v zunanjo politiko EU. K temu lahko prispeva nadaljnje sodelovanje EU s Saudovo Arabijo za zmanjšanje ekstremističnega islamističnega verskega vsiljevanja. Podobne dialoge, ki bi lahko potekali tudi skupaj z rednimi dialogi o boju proti terorizmu, bi v tesnem usklajevanju z državami članicami lahko vzpostavili z državami, ki promovirajo ekstremistične islamistične ideologije na mednarodni ravni. To vprašanje bi bilo mogoče vključiti v dialog z regionalnimi organizacijami. Ustrezne delovne skupine Sveta bi morale oceniti priporočila za pristope EU iz dveh nedavnih študij služb Komisije o širjenju fundamentalističnega islama/salafizma v Sahelu in Zahodni Afriki¹⁵. Večjo pozornost je treba nameniti krepitvi poročanja EUEDEL in strokovnjakov za boj proti terorizmu, vključevanju v programe razvojne pomoči, kjer je to ustrezno, in sodelovanju z ustreznimi misijami v okviru SVOP v regiji. To je treba storiti v skladu z osnovnimi mandati teh misij. Razmisliti je treba tudi o nadaljnjih strokovnih študijah, na podlagi katerih bo mogoče lažje sprejemanje preišljenih odločitev.

IV. Boj proti organiziranemu kriminalu kot viru financiranja terorizma

Talibani naj bi nadzorovali večino proizvodnje opija in pridelave maka v Afganistanu, kar je eden od glavnih virov njihovih prihodkov. Vpleteni naj bi bili tudi v proizvodnjo sintetičnih drog in trgovino z njimi. Povečanje proizvodnje opija v Afganistanu neposredno vpliva na razpoložljivost heroína na trgih EU, na katere prihaja predvsem po balkanski poti.

¹⁵ Razprava v komisiji COTER je okvirno načrtovana za december 2021.

V zadnjem času prihaja tudi po južni poti, prek vzhodne in južne Afrike¹⁶. Ekstrakcija efedrina¹⁷ in proizvodnja metamfetamina v Afganistanu se v zadnjih letih hitro širita¹⁸. Obstajajo novi dokazi, da talibanske skupine to uporabljajo za financiranje svojih dejavnosti¹⁹.

Orožje²⁰, ki so ga talibani zasegli po umiku ZDA in zavezniških sil ter odvzeli afganistanskim varnostnim silam, predstavlja glavno srednje- do dolgoročno grožnjo, saj bi se z njim lahko trgovalo za ustvarjanje prihodkov ali pa bi se uporabilo za podporo mrežam organiziranega kriminala in terorističnim celicam, ki delujejo v Afganistanu in drugje, z namenom napada na cilje na Zahodu. Podobno kot so to storili v Siriji in Iraku, lahko teroristi v propagandne namene uničijo starodavne zaklade kulturne dediščine ali pa z njimi trgujejo z namenom finančnega zaslužka. Tihotapljenje migrantov/trgovina z ljudmi je potencialni vir financiranja terorizma in ga lahko organizirane kriminalne združbe izrabijo za lažjo infiltracijo teroristov v EU. Da bi preprečili porast financiranja terorističnih skupin, povezanih z Afganistanom in talibani, bi bilo treba zaježiti vse možne vire prihodkov, povezanih z dejavnostmi trgovine z ljudmi.

Priporočila za ukrepanje:

16. **Europol** bi moral spremljati in ocenjevati morebiten učinek in razvoj kriminalnih tveganj, povezanih z razmerami v Afganistanu, na varnost EU ter pripraviti bolj popolno sliko kriminalnih obveščevalnih podatkov.

¹⁶ Evropski center za spremljanje drog in zasvojenosti z drogami (EMCDDA) 2019, Poročilo o trgih drog v EU za leto 2019 (*EU Drugs Markets Report 2019*), na voljo na https://www.emcdda.europa.eu/publications/joint-publications/eu-drug-markets-report-2019_en

¹⁷ Afganistan je v središču pozornosti tudi zaradi nove metode ekstrakcije efedrina, predhodne sestavine metamfetamina, iz rastline efedra, ki raste v goratih predelih države.

¹⁸ Čeprav se zdi, da je bil vpliv na trge EU do zdaj omejen, je verjetno, da bodo talibani izkoristili to poslovno priložnost.

¹⁹ Novi dokazi o vlogi Afganistana kot proizvajalca in dobavitelja efedrina in metamfetamina (*Emerging evidence of Afghanistan's role as a producer and supplier of ephedrine and methamphetamine*) <https://www.emcdda.europa.eu/system/files/publications/13410/emcdda-methamphetamine-in-Afghanistan-report.pdf>

²⁰ Tudi očala za nočno gledanje.

17. V okviru poročanja o terorističnih grožnjah, povezanih z Afganistanom, mora EU **INTCEN** še naprej poročati o organiziranem kriminalu, povezanem s terorizmom, in sorodnih vprašanjih. Pozornost je treba nameniti orožju ter vojaški in posebni opremi, ki so ostali v Afganistanu in bi jih teroristične skupine lahko uporabile v napadih, tudi v Evropi.
18. **Trgovina z drogami:** Europol in Evropski center za spremljanje drog in zasvojenosti z drogami (EMCDDA) bi morala v skladu s svojima mandatoma ter v sodelovanju z drugimi deležniki, kot je Urad Združenih narodov za droge in kriminal (UNODC), drugimi agencijami EU, kot je Frontex, državami v tej regiji in drugimi mednarodnimi partnerji preučiti, kako razvoj dogodkov v Afganistanu vpliva na proizvodnjo drog in trgovino z njimi, predvsem pa, kako ta razvoj vpliva na trg drog v EU. V zvezi s tem je treba preučiti morebitne kratko- do srednjeročne scenarije. V tej študiji bi lahko opredelili tudi, kako okrepiti zmogljivosti za spremljanje, da bi podprli in povečali pripravljenost in morebitne odzive²¹ na prihodnje spremembe in izzive v Afganistanu in tamkajšnji regiji. V njej bi bilo treba posebno pozornost nameniti tudi temu, kako analizirati povezave s kriminalnimi mrežami in kako bi te lahko omogočile teroristične dejavnosti, ter zlasti upoštevati proizvodnjo in trgovino z opiat, kanabisom in metamfetamini ter dotok predhodnih sestavin v regijo. Europolu bo treba zagotoviti zadostna sredstva, EMCDDA pa za izvedbo te dejavnosti omogočiti jasen mandat in zadostna sredstva, zlasti glede na načrtovano revizijo mandata EMCDDA.

²¹ Program EU-ACT za boj proti trgovini s prepovedanimi drogami, vzpostavljen v okviru instrumenta za prispevanje k stabilnosti in miru, je namenjen boju proti trgovini s heroinom v tej regiji in ob vzhodni obali Afrike. Upoštevati bi bilo treba nadaljevanje tega programa, ki ima lokalne ekipe v Pakistanu, Ukrajini, Gruziji in Tanzaniji.

Pri operativnih dejavnostih EMPACT²², ki obravnavajo proizvodnjo drog in trgovino z njimi, bi bilo treba posebno pozornost še naprej namenjati Afganistanu in sosednjim državam. V zvezi s tem bi bilo treba pozornost nameniti pripravi operativnih akcijskih načrtov za leto 2022, ki je zdaj v teku. Razmisliti bi bilo treba tudi o večji podpori EU za okrepitev varnosti na mejah v regiji, kot je pobuda programa za upravljanje meja v Srednji Aziji in Afganistanu (BOMCA). Prav tako je treba uporabiti regionalni program za integrirano upravljanje meja za države na svilni poti²³.

19. EU bi morala pozvati Afganistan, naj spoštuje svoje obveznosti iz Enotne konvencije ZN o mamilih, zlasti glede pridelave vrtnega maka, in Konvencije ZN zoper nezakonit promet mamil in psihotropnih snovi²⁴. Brez poseganja v razpravo o priznanju talibanske vlade in ponovni vzpostavitvi razvojne pomoči bi EU lahko v tesnem sodelovanju z vsemi zadevnimi deležniki, zlasti UNODC, preučila načine za preusmeritev afganistanskega gospodarstva z odvisnosti od proizvodnje drog in trgovine z njimi, tako s spodbudami (denimo ekonomskimi spodbudami za kmete, odvisne od pridelave maka, in alternativnimi razvojnimi programi) in strožjimi zakonskimi okviri, med drugim z učinkovito postopno prepovedjo pridelave maka in trgovine z opiaty in sintetičnimi drogami v skladu z ustreznimi konvencijami ZN in Splošno deklaracijo človekovih pravic, ter posebnimi ukrepi za uničenje nezakonitih laboratorijev in mrež za trgovino z drogami). Ustrezne službe Komisije bi morale razmisliti o zagotavljanju podpore alternativnim razvojnim ukrepom, ki bodo kmetom zagotovili preživetje. Hkrati mora Komisija sprejeti previdnostne ukrepe, da bi preprečila vsako zlorabo sredstev.

²² EMPACT je Evropska večdisciplinarna platforma proti grožnjam kriminala, ki obravnava najpomembnejše grožnje, ki jih predstavljajo mednarodni organizirani kriminal in hude oblike mednarodnega kriminala, ki vplivajo na EU. EU je maja 2021 sprejela deset prednostnih nalog EMPACT (npr. trgovina s prepovedanimi drogami in orožjem ter organiziran premoženjski kriminal), ki naj bi se izvajale med letoma 2022 in 2025.

²³ 12 milijonov EUR, ki jih izvaja Mednarodni center za razvoj migracijske politike (ICMPD).

²⁴ Ustrezne konvencije ZN so: Enotna konvencija o mamilih iz leta 1961, kot je bila spremenjena s protokolom iz leta 1972, Konvencija o psihotropnih snoveh iz leta 1971 ter Konvencija Združenih narodov zoper nezakonit promet mamil in psihotropnih snovi iz leta 1988.

20. To bi bilo mogoče storiti v sodelovanju z nacionalnimi in mednarodnimi deležniki s strokovnim znanjem na tem področju. Med možnostmi, ki bi jih lahko preučili, bi lahko bila pomoč prek nevladnih organizacij in ZN. Podpreti je treba tudi pobude za spodbujanje regionalnega sodelovanja za boj proti mednarodnemu prometu s prepovedanimi drogami.
21. **Trgovina s strelnim orožjem:** Afganistan doslej še ni bil država izvora trgovine s strelnim orožjem. Trgovina s strelnim orožjem v EU poteka predvsem iz Zahodnega Balkana. Morebitna trgovina s strelnim orožjem iz Afganistana v EU bi lahko potekala po poti skozi jugovzhodno Evropo. Za zmanjšanje možnosti srednjeročnega tveganja trgovine z orožjem iz Afganistana v EU je ključnega pomena izvajanje akcijskega načrta EU glede trgovine s strelnim orožjem za obdobje 2020–2025, saj ta akcijski načrt vključuje tako EU kot partnerice iz jugovzhodne Evrope (Zahodni Balkan, Moldavija in Ukrajina). Operativne ukrepe, ki vključujejo Zahodni Balkan, bi bilo treba obravnavati prednostno in okrepiti z ustreznimi operativnimi akcijskimi načrti EMPACT, denimo v zvezi s trgovino s strelnim orožjem in kriminalnimi mrežami z visokim tveganjem, za namen boja proti nedovoljeni trgovini z deli strelnega orožja. Europol bi moral spremljati spletno distribucijo strelnega orožja ali njegovih delov. V zvezi s tem bi bilo za boljše odkrivanje treba okrepiti sodelovanje z ZDA in podjetji za hitro dostavo paketov. Agenciji Frontex in CEPOL bi morali povečati obseg usposabljanja o odkrivanju strelnega orožja za mejne policiste in pripadnike obalne straže, organe kazenskega pregona in carino. Nedavno pripravljen priročnik agencije Frontex o odkrivanju strelnega orožja bi moral biti ključno orodje za uradnike na terenu, zlasti mejne policiste in carinske uradnike. Agencija Frontex bi morala v sodelovanju z organi Zahodnega Balkana ter ob podpori EU in mednarodnih partnerjev pripraviti različico priročnika, ki se bo uporabljala na Zahodnem Balkanu.

22. **Trgovina s starinami:** V ta sklop sodita spremljanje in celovita ocena tveganja trgovine s kulturnimi dobrinami iz Afganistana. Ob podpori EMPACT ju morata izvajati Europol, na primer v okviru operacije Pandora ali drugih operativnih dejavnosti, kot je operacija Harmakhis. Obe dejavnosti bi lahko vključili v operativni akcijski načrt EMPACT o organiziranem premoženjskem kriminalu za leto 2022. Komisija bi morala razmisliti o izdaji posebnega novega opozorila organom, pristojnim za trg umetnin in upravljanje meja, ter jih pozvati k previdnosti in potrebni skrbnosti v zvezi s kulturnimi dobrinami iz Afganistana. To je mogoče storiti v sodelovanju z Interpolom, Unescom, Svetovno carinsko organizacijo (WCO), UNODC in Mednarodnim muzejskim svetom (ICOM) ter neuradno mrežo organov pregona in strokovnjakov, pristojnih na področju predmetov kulturne dediščine (EU CultNet). Komisija bi lahko razmislila o izvedbi projektov za digitalizacijo afganistanskih kulturnih artefaktov, ki so prisotni v Evropi in po možnosti v drugih državah ter so že v obtoku. Cilj bi bil podpreti odkrivanje ukradenih artefaktov iz Afganistana. Preučilo bi se lahko celovito in začasno prepoved uvoza kulturnih dobrin iz Afganistana. Komisija mora v okviru prihodnjega akcijskega načrta za boj proti trgovini s kulturnimi dobrinami vzpostaviti sistem hitrega odzivanja, da se zagotovijo takojšnji ukrepi.

23. **Tihotapljenje migrantov in trgovina z ljudmi:** Institucije in organi EU, ustrezne agencije na področju pravosodja in notranjih zadev, npr. Europol, Eurojust, Frontex, in države članice bi morale okrepiti obstoječa prizadevanja, zlasti prek platforme EMPACT in morebitne vključitve v operativni akcijski načrt za leto 2022²⁵, za boj proti organiziranemu kriminalu in terorističnim skupinam, ki omogočajo in finančno izkoriščajo tihotapljenje migrantov in trgovino z ljudmi. V tem kontekstu bi morala EU okrepiti sodelovanje z državami, ki mejijo na Afganistan, pa tudi s svojimi regionalnimi partnerji. Kot varnostno tveganje je treba obravnavati instrumentalizacijo migracij v politične namene in druge hibridne grožnje²⁶.
24. Glede na horizontalno in medsektorsko razsežnost pobude **EMPACT glede pridobivanja finančnih sredstev s kaznivimi dejanji in pranjem denarja** bi lahko razmislili o tem, da bi se v okviru te pobude osredotočili tudi na Afganistan, da bi podprli finančne preiskave, povezane s kriminalnimi dejavnostmi, s katerimi se financira terorizem. EU mora pozorno spremljati prihodnje politike in prakse Afganistana na področju preprečevanja pranja denarja in boja proti financiranju terorizma ter ob primernem času razmisliti o nadaljnjih korakih.
-

²⁵ Prednostna naloga: tihotapljenje migrantov, prednostna naloga: trgovina z ljudmi ter skupni horizontalni strateški cilj: izdajanje ponarejenih in lažnih dokumentov, saj je to eden od omogočiteljev dejavnikov.

²⁶ Svet EU (pravosodje in notranje zadeve) je 31. avgusta 2021 dal izjavo, da se bo „[o]dzval [...] na poskuse instrumentalizacije nezakonitih migracij v politične namene in druge hibridne grožnje, tudi z razvojem novih orodij“.